

Frederiko Gilen I.aren berrikuntzak (XVIII)

Prusiako Frederiko Gilen I.aren garaian ilustrazioarekin loturiko berrikuntzak gauzatzen hasi ziren. Funtzionarioen eskolak edo "Kameralak" sortarazi zituen. Ekonomizalea zen eta armada berritu eta soldadu kopuruak areagotzeko ardura izan zuen; hortik bide datorkio "errege-sarjentua" goitizena; baina arlo zientifikoan ere agertu zuen kezka. Bere semea zen Frederiko II.ak berrikuntza horien berri ematen diqu objektiboki.

Frederiko Gilenen zuzendaritzapean (1713) asko eraldatu zen Estatuaren egitura: Gortea deuseztatu zen eta mantentze-sari handiek murrizketa jaso zuten; karroza zeukaten batzuek oinez ibili behar izan zuten (horregatik jendeak esaten zuen erregeak ibiltzeko ahalmena itzuli ziela elbarrituei). Frederiko I.aren gidaritzapean Berlin hiria Iparraldeko Atenas deitzen zuten; Frederiko Gilenen garaian Esparta bilakatu zen.

Agintaritza osoa militarra zen; armada handitu zuten eta lehendabiziko soldadu bilketen sukarrean zenbait artisau soldadu eginarazi zituzten; ustekabeko gertaera honek izua zabaldu zuen libratu zirenen artean eta luzera kalte itzelak eragin zituen gure artisaugintzan.

Erregeak konponbidea bilatu zuen gehiegikeria hauen aurrean eta arreta bereziz arduratu zen industriaren berrezarpenaz eta bilakaeraz; artilea esportatzea debekatu zuen eta 1714ean *Lagerhaus* deritzana ezarri zuen; biltegi honetan artisau txiroei artilea aurreratzen zitzaien, gero euren lanaz itzultzeko. Gure oihalek ziurtaturik zuten salmenta armadaren kontsumoarekin, urtero-urtero hornitzen baitzuten jantzi berriz. Gastu hau atzeritarren artean ere gertatzen zen: Errusiako Konpainia 1725ean antolatu zuten eta gure merkatariek hornitu zituzten soldadu errusiar guztien jantziak; baina Ingalaterrako Gineak Moskobian sartu zirenean horiekin batera bere oihalak ere sartu ziren, eta ondorioz bukatu egin zen gure merkataritza; gure eskulangintza ere kaltetu zen hasieran, baina gero beste langintza berri batzuk sortu zituzten. Gure artilea ez zen artisauentzako aski eta Mecklenbourgokoei baimendu zitzaien artilea guri saltzea; 1733tik aurrera gure eskulangintzaren loraldia izan zen eta atzerrian oihalezko berrogeita lau mila zati saldu ziren, 24 anakoa bakoitza.

Berlin Martxoan biltegi bezalakoa zen: armadarako lan egin zezaketen artisau guztiek zuten lana eta aberastu egin ziren, Alemania osoan behar baitziren haien lana. Berlinen kanoietarako bolbora egiteko errota eraiki zituzten,

Spandaun labeak, Potsdamen armaginak ezarri ziren eta Neustadten burdina eta kobrea lantzen zituzten olagizonak.

Erregeak askatasunak eta sariak eskaini zizkien bere Estatu guztietako hirietan eraikuntza lanetan ari zirenei. Potsdam hiria sortarazi eta populatu zuen (ia-ia 400 biztanle baino ez zituen orduan hiriak eta egun 20 mila gainditzen ditu); baina hark ez zuen inolako eraikuntzarik egin, biztanleek beraiek egin baitzuten dena.

Berlin zabaldu ostean, 1734an, Parisekoarekin parekatu zitekeen polizia berria antolatu zuen. Hiriko auzo guztietan polizia ofizialak izendatu zituzten; era berean zalgurdien erabilera ezarri zuten.

Frederiko II.a, *Sans-Souciko filosofoaren lanen bilduma*, 1762¹

¹ [Testu honen iturria: ZZEE (1998): *Historia testu bidez*, Arabako Foru Aldundia - EHU, Gasteiz. Itzulpenaren arduradun den Joseba Zuazoren baimenaz].